

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені В.Н. КАРАЗІНА
Кафедра туристичного бізнесу та країнознавства

КОМПЛЕКС НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
з дисципліни «Теорія та практика комунікацій»

рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
галузь знань	29 «Міжнародні відносини»
спеціальність	291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»
освітня програма	"Міжнародні відносини та регіональні студії"
вид дисципліни	обов'язкова
факультет	міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Укладач: канд. політ. наук Панасенко Г. С.

2022/ 2023 навчальний рік

1. Навчальний контент:

Тема 1. Сутність та базові поняття теорії комунікації

Поняття «інформація», «комунікація», «спілкування», їх взаємозв'язок. Фактори успішної та неуспішної комунікації. Підходи до розуміння комунікації з часів античності до наших днів, наукові традиції, які вплинули на становлення теорії комунікації. Теорія мовної комунікації в колі різних галузей знань. Дефініція комунікації.

Тема 2. Особистість у системі комунікації. Мислення і мовлення

Мовленнєвий акт як мінімальна одиниця мовної комунікації. Теорія мовленнєвих актів. Проблема класифікації мовленнєвих актів.

Комунікація і спілкування. Комунікативна ситуація, комунікативний акт і дискурс. Мовний етикет, етикетна формула. Риторика як складова частина усного ділового спілкування. Енергетика та емоційність мовлення.

Одиниці діалогічного спілкування: комунікативний хід, репліковий крок, секвенція, ад'яцентна пара, інтеракційний юніт.

Тема 3. Види комунікативної діяльності. Проблеми комунікативної взаємодії

Проблема зразка мовної комунікації (мовленнєвий жанр, жанр дискурсу)

Проблема типології дискурсу за сферою спілкування.

Закони і правила комунікативної взаємодії.

Історично укладені форми комунікації; особливості вербальної комунікації. Походження невербальної комунікації, її взаємозв'язок із вербальною комунікацією.

Норми літературної мови. Відправлення мовленнєвого сигналу та його приймання. Говоріння й аудіювання. Перевага усного мовлення. Особливості писемного мовлення; письмове мовлення і його коди.

Найбільш уживані слова і вирази (мовні моделі вітання, прощання, звертання, вибачення тощо).

Тема 4. Проблема розуміння в міжкультурній комунікації

Поняття та сфери міжкультурної комунікації. Типи комунікативної взаємодії.

Фактори розуміння в процесі комунікації.

Історичне коріння публічної сфери; складові публічної сфери; комунікаційна політика.

Види міжнародної комунікації: медіа-дипломатія, міжнародні зв'язки з громадськістю, віртуальна дипломатія.

Поняття ситуації невизначеності та редукція невизначеності.

Культурний шок.

Тема 5. Моделі та методи дослідження комунікації

Поняття моделі комунікації. Моделі мовного знака як підґрунтя комунікативного моделювання. Модель комунікативного знака К. Бюлера

Інформаційно-технічні моделі комунікації. Комунікативна модель Р.О. Якобсона. Семіотична модель художньої комунікації Ю.М. Лотмана. Прагмалінгвістичні моделі комунікації. Діалогічна модель комунікації.

Моделі комунікації як трансмісії, ритуалу, привернення уваги і рецепції; ефекти комунікації як бажана мета при інтеракції; закони комунікації як нежорсткі тенденції спілкування.

Тема 6. Комунікативні технології. Комунікативні канали та бар'єри

Комунікативні технології і їхні основні групи.

Комунікативні бар'єри та їхні типи: бар'єри розуміння, бар'єри соціально-культурного розходження і бар'єри відносини.

Шляхи подолання комунікаційних бар'єрів.

Вміння говорити. Типи співрозмовників. Принципи активного слухання.

Невербальні (позамовні) засоби ділового спілкування. Використання паралінгвістичних засобів у діловому спілкуванні.

Комунікаційні бар'єри в електронній комунікації.

Тема 7. Масова комунікація. Засоби масової комунікації та інформації

Характеристика масової комунікації. Особливості масової комунікації за Деннісом МакКвейлом. Соціальні завдання масової комунікації. Чотири концепції масової комунікації.

Функції масової інформації. Принципові варіанти класичної системи масового спілкування.

Формати масової комунікації. Характер масової комунікації.

Властивості інформації. Види інформації.

Закон України «Про інформацію».

Ефективність ЗМК.

Тема 8. Соціальна комунікація

Епоха інформаційного суспільства з усіма його досягненнями, суперечностями та конфліктами. Глобальні технології та зміни у сучасному інформаційно-комунікаційному середовищі.

Етапи розвитку соціально-комунікаційної сфери. Основні функції та завдання соціальної комунікації.

Особистість у системі соціальних зв'язків. Структура особистості. Типи особистості.

Поняття "соціалізація". Соціологічний вимір особистості. Соціальна якість особистості. Соціальна діяльність і соціальна поведінка особистості.

Соціальні комунікації - провідний канал зв'язку в кіберпросторі.

Універсальний канал комунікації – Інтернет.

Соціальні комунікації як засіб існування та передавання цінностей і норм культури.

Тема 9. Глобальна комунікація

Визначення та основні концепти глобальної комунікації.

Основні етапи розвитку наукової парадигми глобальної комунікації.

Головні актори глобальної комунікації.

Мережа Інтернет – «яблуко розбрату» в кризовій ситуації.

Виклики та загрози глобального диджитального розриву.

Медіа-форматування проблем сталого розвитку у глобальному інформаційно-комунікаційному просторі.

Тема 10. Політична комунікація

Політична комунікація як своєрідне соціально-інформаційне поле політики.
Масова комунікація, або інформаційно-пропагандистська діяльність. Регуляція масової політичної поведінки.

Комунікативні технології в сфері політики. Ліберальні структури політичної комунікації. Популізм і лобювання як політичні технології.

Обмеження та протидія політичним маніпуляціям.

Довіра до джерела як проблема політичної комунікації.

Психологічна війна в політиці та основні прийоми її ведення.

Тема 11. Конфлікт у системі комунікації. Міжкультурні конфлікти та шляхи їх подолання

Взаємодія культур в різних соціальних групах.

Неминучість конфлікту при міжкультурному спілкуванні. Основні перешкоди, або «камені спотикання», що заважають ефективній міжкультурній комунікації.

Міжкультурно-комунікативна компетентність.

Необхідні умови для досягнення розуміння людини людиною.

Ієрархія людських потреб. Фактори соціальної поведінки.

Конфліктна ситуації, етапи її розвитку. Типи конфліктів і способи їх вирішення.

Рекомендована література

Основна література

1. Бебик В.М., Мякушко Н.С. Соціальна глобалістика: навчальний посібник. К.: Талком, 2020. 230 с.
2. Бистрицький Є. К. Комунікація і культура в глобальному світі. К: Дух і Літера. 2020. 416 с.
3. Гончарук –Чолач Т. В. Засоби масової комунікації в політичному житті суспільства: навчальний посібник. К.: Видавництво Ліра-К, 2020. 252 с.
4. Гончарук.Чолач Т. В., Джугла Н. В. Політична взаємодія як комунікативний процес: засоби масової інформації та політична пропаганда. Науковий журнал «Політичне життя». Донецький національний університет імені Василя Стуса. 2021. С. 25-30.
5. Зернецька О. В. Глобальна комунікація. К. Науково-виробниче підприємство «Видавництво «Наукова думка» НАН України», 2017. 350 с.
6. Інститут української мови НАН України. Мова і міжкультурна комунікація: збірник наукових праць. Полтава:ПУЕТ. 2017. 275 с.
7. Пентилюк М. І. Ділове спілкування та культура мовлення : навчальний посібник. Х.: ЦУЛ. 2017. 113 с.
8. Стратегічні комунікації в міжнародних відносинах: Монографія. К. : Вадекс, 2019. 442 с.
9. Стратегічні комунікації. Підручник. Київ: Вадекс, 2019. 446 с.
10. Ушакова Н. І. Міжкультурна комунікація в університетському освітньому просторі. Х: ХНУ ім. В.Н. Каразіна. 2019. с. 12
11. Шевченко Л. І. Нові слова та фразеологізми в українських масмедіа. Ч.3 : словник. К.: ВПЦ "Київський університет". 2020. 120 с.
12. Шейко В. М. Культурологія та соціальні комунікації: інноваційні стратегії розвитку: Міжнародна наукова конфер. : матеріали. Х.: ХДАК: 2019. 209 с.

13. Ясиневич Я. Я. Комунікація громадських ініціатив. Для тих, хто творить зміни. Практичний посібник. К.: Видавець ТОВ «Софія-А» ЛТД. 104 с.
14. Bhatia V. K. Analysing genre: Language use in professional settings. London: Longman, 2018. 246 p.
15. Brown P., Fraser C. Speech as a marker of situation. *Social Markers in Speech*. Cambridge : CUP, 2015. P. 33—62.
16. Dominick, J. R. The communication process / Joseph R. Dominick // *The dynamics of mass communication: Media in the digital age* / Joseph R. Dominick. McGraw-Hill Higher Education, 2011. P. 2
17. Jurrat N. Mapping Digital Media: Citizen Journalism and the Internet. Issue 4. London, 2017. 20 p.
18. Carnegie Dale. The art of public speaking. URL https://images.kw.com/docs/2/1/2/212345/1285134779158_htwfaip.pdf
19. Merten K. Die Wirklichkeit der Medien. Eine Einführung in die Kommunikation swissenschaft. Opladen: Westdeutscher Verlag, 2019. 690 S
20. Ndonge, M. M. (2014). Disambiguating the terms “communication” and “communications.” Egerton University, Njoro, Kenya: Academia.edu, pp. 54-61 https://www.csusm.edu/communication/major_differences.html
21. Nonis, C. (March 28, 2016). Communication vs. communications. *Comm Arts Blog*. Retrieved 7/23/17 from: <http://www.xavier.edu/communication-arts-department/2016/03/Communication-vs-CommunicationS.cfm#.WXUpntPyunc>
22. Noor R. Citizen Journalism vs. Mainstream Journalism: A Study on Challenges Posed by Amateurs. *Athens Journal of Mass Media and Communications*. 2017. Volume 3, Issue 1. P. 55–76.

Допоміжна література

1. Городок М., Герасимчук С., Микитюк Ю. Засоби масової інформації і політика. Політична абетка. К., 2016. 48 с.
2. Гресько О. В. Всесвітні служби мовлення як інструмент міжнародних медіакомунікацій. Права людини в медіаосвіті та медіа діяльності в Україні. К.: Інститут журналістики, 2018. С. 60-64.
3. Денисюк С. Г. Комунікологія : навчальний посібник / С. Г. Денисюк. Вінниця : ВНТУ, 2015. 102 с.
4. Квіт С. Масові комунікації: Підручник. / Друге видання, виправлене і доповнене. К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2018. 352 с.
5. Почепцов Г. Від покемонів до гібридних війн: нові комунікативні технології XXI століття. Київ: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2017. 260 с.
6. Почепцов Г. Сенси і війни: Україна і Росія в інформаційних і смислових війнах. Київ: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2016. 286 с.
7. Соціальні комунікації: теорія і практика : наук. журн. [наук. ред. О. М. Холод]. – Т. 1. – К. : МЦД СК «Комтека», 2015. 314 с.
8. Burns K. *Social Media*. ABC-KLIO, LLC. 2017. 398 p.
9. Coats D. Worldwide Threat Assessment of the US Intelligence Community. Statement for the Record. Feb 13, 2018. 28 p.
10. *The Associated Press Stylebook*. 2017. 624 p.

Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відеолекції, інше методичне забезпечення

1. Асоціація політичних консультантів України [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://www.piar.kiev.ua/>.

2. Брайант Д., Томпсон С. Екранне насильство: вплив мас-медіа // Медіакритика. URL: <http://www.mediakrytyka.info/?view=349>.
3. Все про Український Інтернет. URL: <http://www.iii.kiev.ua/ ukr/iistor.shtml>.
4. Дуцик Д. Як політика форматує новини: тенденції 2014– 2017 pp. // Media Sapiens, 30 червня 2014. URL: http://www.osvita.mediasapiens.ua/trends/1411978127/yak_politika_formatue_novini_tendentsii_20142017_rr/.
5. Евері Р. Громадське мовлення. URL: http://www.telekritika.kiev.ua/articles/188/0/7122/gromadske_movlennja/.
6. Павленко Р., Клименко І. Громадські ЗМІ: поняття, міжнародний досвід і перспективи для України. URL: <http://mediareform.com.ua/print.php?articleID=31>.
7. Саваневський М. Повільна смерть Facebook. Все лише починається // Watcher. 5 квітня 2018. URL: <http://watcher.com.ua/2018/04/05/povilna-smert-facebook-vse-lyshe-rochunayetsya/>.
8. Суспільне мовлення: український варіант. URL: http://www.telekritika.kiev.ua/articles/188/0/8285/susp_movlennia_principles/.
9. Український незалежний центр політичних досліджень. [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://www.ucipr.org.ua>.
10. Український сайт про PR, маркетинг и рекламу. [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://www.prschik.kiev.ua>.
11. Український центр економічних і політичних досліджень імені Олександра Разумкова. [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://www.uceps.org>.
12. Business Studies // Directing // Communication. URL: <https://www.toppr.com/guides/business-studies/directing/communication/>
13. Career Guide / Career Development / 4 Types of Communication and How to Improve Them. April 23, 2021. URL: <https://www.indeed.com/career-advice/career-development/types-of-communication>
14. Common Sense Media What Is Communication? URL: <https://www.common sense media.org/character-strengths-and-life-skills/what-is-communication>
15. National Communication Assotiation. What Is Communication? URL: <https://www.natcom.org/about-nca/what-communication>
16. Professional Studies Blog / Overview .2018, July, 12. Five Types of Communication URL: <https://drexel.edu/goodwin/professional-studies-blog/overview/2018/July/Five-types-of-communication/>
17. ThoughtCo What Is Communication? URL: <https://www.thoughtco.com/what-is-communication-1689877>

2. Плани практичних(семінарських) занять, завдання для лабораторних робіт, самостійної роботи:

Заняття 1. Сутність та базові поняття теорії комунікації. Особистість у системі комунікації. Мислення і мовлення (семінар – 2 год.).

План семінару / Питання для обговорення

1. Категоріальний апарат теорії комунікації.
2. Методи комунікативного аналізу:
  - семіотичний;
  - контент-аналіз;
  - прагматичний;
  - структурний;

- пропагандистський;
  - мотиваційний;
  - аналіз політичних текстів.
3. Функції ТК:
    - пізнавальна;
    - методологічна;
    - інтегративна;
    - прогностична;
    - практична.
  4. Характерні особливості комунікативної особистості.
  5. Функціональні характеристики комунікативної особистості. Комунікативний статус (КС).
  6. Комунікативна роль.
  7. Комунікативна позиція.
  8. Комунікативний тип.

Заняття 2. Види комунікативної діяльності. Проблеми комунікативної взаємодії. Проблема розуміння в міжкультурній комунікації (семінар – 2 год.)

План семінару / Питання для обговорення

1. Спілкування як комунікативна діяльність.
2. Поняття «комунікативної компетентності».
3. Комунікативна майстерність особистості.
4. Форми комунікативних взаємозв'язків індивідів у суспільстві.

Заняття 3. Моделі та методи дослідження комунікації (семінар – 2 год.)

1. Моделі комунікації та методи аналізу.
2. Проблеми сенсу та розуміння у комунікаційному процесі.
3. Елементарна схема комунікації.
4. Модель, відома за назвою «Формула Ласуела».
5. Модель комунікації Дж. Гербнера (1960-і рр.). Модель «ІСКП» (SMCR Стенфордська модель комунікації).
6. Втрати інформації у процесі комунікації.
7. Модель Аристотеля.
8. Модель Лассуелла.
9. Модель Шеннона-Уівера.
10. Модель комунікації Р. Якобсона.
11. Модель М. де Флера.
12. Циркулярна модель комунікації.
13. Двоканальна модель мовної комунікації.
14. Модель двоступеневої комунікації.
15. Найбільш поширена нелінійна модель комунікації розроблена Т. Ньюкомба.

16. Загальнонаукові і спеціальні методи дослідження.

Заняття 4. Комунікативні технології. Комунікативні канали та бар'єри (семінар – 2 год.)

1. Канали комунікації. "Бар'єрне спілкування" (за психологом Томасом Гордоном)
2. Семантичний, стилістичний, логічний бар'єри.
3. Соціально-культурні бар'єри (етичні, рольові, бар'єри неавторитетності, бар'єри світосприйняття).
4. Бар'єри відносин, авторитету.
5. Технічний, соціальний, психологічний, міжособистісні, організаційні бар'єри.
6. Економічні, географічні та часові бар'єри.
7. Проблеми каналів і засобів поширення інформації.
8. Вміння говорити. Вміння слухати.
9. Типи співрозмовників.
10. Комунікаційні перешкоди.

Заняття 5. Масова комунікація. Засоби масової комунікації та інформації (семінар – 2 год.)

1. Поняття масової комунікації.
2. Роль установки і стереотипу в процесі масової комунікації.
3. ЗМІ в системі соціальних комунікацій.
4. Психологія чуток і пліток.
5. Internet як засіб комунікації.
6. Функції засобів масової комунікації.
7. Масові комунікації в ряду суміжних наук.
8. Основні психологічні характеристики масової комунікації.
9. Головні виміри медійних визначень та уявлень:
  - a. Відносини медій з державою та суспільством.
  - b. Соціальні та культурні цінності.
  - c. Організаційні й технологічні риси.
  - d. Обставини поширення, сприймання та використання.
  - e. Соціальні взаємини відправника та одержувача.
10. Роль і функції засобів масової комунікації в політичному житті країни (країни за вибором студентів).
11. ЗМІ як елемент політичних комунікацій;

Заняття 6. Соціальна комунікація. Глобальна комунікація (семінар – 2 год.)

1. Соціальна комунікація і стратегії її розвитку.
2. Важливість і значення електронних засобів комунікації.
3. Умови ефективною комунікації.
4. Опосередковані комунікації:

5. Комунікації телефоном.
6. Комунікації в мережі Інтернет.
7. Особливості прояву міжкультурної комунікації в умовах глобалізації.
8. Підготувати інформаційні повідомлення, презентації та виступи:
  - «Еволюція стратегій кібербезпеки США»;
  - «Комунікація науки з суспільством як фактор підвищення конкурентоспроможності та безпеки держави»
  - «Висвітлення глобальної фінансово-економічної кризи національними медіа»;
  - «Агресивні стратегії в антикризовій боротьбі»;
  - «Супутникові новини – новий етап глобальної комунікації»;
  - «Національна ідентичність і глобальна культура»;
  - «Головні актори глобальної комунікації».
9. Міжкультурна комунікація як обмін між людьми ціннісними надбаннями.
10. Особливості прояву міжкультурної комунікації в умовах глобалізації.

Заняття 7. Політична комунікація (семінар – 2 год.).

1. Політичні функції ЗМІ;
2. Можливості політичного впливу ЗМІ.
3. Український досвід політичної комунікації:
  - Основні тенденції розвитку сучасних політкомунікацій в Україні;
  - Українські засоби масової комунікації на виборах 2014 року.
  - ЗМІ як інструмент політичних маніпуляцій:
  - Підстави політичного маніпулювання;
  - Прийоми політичного маніпулювання, що використовують ЗМІ;
  - Публікація рейтингів як маніпулятивна техніка, що використовується окремими видами ЗМІ.
4. Комуникативні технології у процесі встановлення зв'язку між електоратом та «публічним Я» політичного лідера.

ПРАКТИЧНА ЧАСТИНА

1. Підготувати та провести виборчу кампанію (наприклад, на посаду декана факультету МЕВ та ТБ).
2. Зробити порівняльний аналіз використання ЗМІ у виборчих кампаніях 2004, 2014, 2019 років.

Заняття 8 Конфлікт у системі комунікації. Міжкультурні конфлікти та шляхи їх подолання (семінар – 2 год.).

1. Стратегії вирішення конфліктів. Стили поведінки при конфліктах.
2. Міжкультурна комунікація та конфлікт.
3. «Фундаментальна помилка атрибуції».
4. «Помилка ілюзорних кореляцій».

5. «Помилка помилкового згоди».
6. Стереотипи і забобони в міжкультурній комунікації. Функції стереотипів. Значення стереотипів для міжкультурної комунікації.
7. Механізм формування забобонів. Типи забобонів.
8. Міжкультурні конфлікти та шляхи їх подолання. Типи конфліктів. Причини конфліктів у міжкультурній комунікації.
9. Дослідження міжкультурних відмінностей, усвідомлення необхідності вирішення питань щодо співвідношення культури та комунікації, їх взаємозв'язку та взаємовпливу.
10. Основні категорії міжкультурної комунікації (нація, народ, етнос; національно-етнічна свідомість; менталітет; етос; конфлікт «свого» і «чужого»; національний стереотип; національно-культурний символ).

Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи
1.	<p><i>Тема 1. Сутність та базові поняття теорії комунікації</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - співвідношення категорій невербальна та вербальна комунікація; - розглянути типи вербальної комунікації; - розкрити взаємодію мови і професії; - визначити роль мови у підготовці майбутнього фахівця.; - проаналізувати специфіку мовлення фахівця; - сформувані основні вимоги до мовлення: логічність мислення, правильність, змістовність, послідовність, точність, виразність, доцільність, різноманітність і багатство мовних засобів; - сформувані основні правила етики спілкування в професійному мовленні; - підготувати інформаційні повідомлення, презентації та виступи з вказаних питань.
2.	<p><i>Тема 2. Особистість у системі комунікації. Мислення і мовлення</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - навести приклади комунікативної взаємодії (інтерації); - знайти головні аксіоми комунікативної взаємодії; - охарактеризувати типи комунікативної взаємодії; - пояснити умотивованість й інтенційність комунікативної взаємодії; - визначити проблему стратегій і тактик комунікантів. - запропонувати власну модель комунікативного кодексу; - підготувати інформаційні повідомлення, презентації та виступи з вказаних питань.

3.	<p><i>Тема 3. Види комунікативної діяльності. Проблеми комунікативної взаємодії</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - проаналізувати специфіку усних вербальних комунікацій; - ознайомитися зі структурою публічного виступу; - підготувати рекомендації для представлення промови; - порівняти види промов; - проаналізувати комунікації з використанням письмової мови; - познайомитися із поняттям «спічрайтинг»; - підготувати інформаційні повідомлення, презентації та виступи з вказаних питань.
4.	<p><i>Тема 4. Проблема розуміння в міжкультурній комунікації</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - навести приклади проблем розуміння МКК зі світової практики; - розробити власну схему (покрокову інструкцію) подолання проблем непорозуміння в МКК; - підготувати інформаційні повідомлення, презентації та виступи з вказаних питань.
5.	<p><i>Тема 5. Моделі та методи дослідження комунікації</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - запропонувати власний метод дослідження комунікації; - розробити власну ідеальну модель комунікації; - підготувати інформаційні повідомлення, презентації та виступи з вказаних питань.
6.	<p><i>Тема 6. Комунікативні технології. Комунікативні канали та бар'єри</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - вдосконалити знання за фонетичними й орфоепічними (вимовними) нормами; - назвати параметри і стратифікацію комунікативної ситуації; - відповісти на питання: «Хто такі комуніканти?». Їхня типологія; - розкрити проблеми структури особистості комуніканта; - показати мовні й комунікативні компетенції комунікантів; - розглянути текст (повідомлення) як знакову форму мовної комунікації; - дати визначення поняттям: комунікативні регістри, контекст комунікативної ситуації, канал комунікації, комунікативний шум; - продемонструвати паравербальні засоби комунікації; - назвати невербальні засоби комунікації; - дати визначення поняття «імплікація». Її типи; - назвати основні функції спілкування; - підготувати інформаційні повідомлення, презентації та виступи з вказаних питань.
7	<p><i>Тема 7. Масова комунікація. Засоби масової комунікації та інформації</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - визначити функції та роль комунікації у суспільстві; - природні та штучні комунікативні системи; - загальнонаукові та спеціально-наукові методи вивчення комунікації; - зробити порівняльний аналіз: теле- і радіодискурс, газетний дискурс, ритуальний дискурс, театральний дискурс, кінодискурс, літературний дискурс, дискурс у сфері піблік рілейшенз, рекламний дискурс, політичний дискурс, тоталітарний дискурс, неофіційний дискурс, релігійний дискурс, неправдивий дискурс, лайливий дискурс, етикетний дискурс, фолькльорний дискурс, міфологічний дискурс; - охарактеризувати види масової комунікації: мас-медійні, рекламні, політичні, пропагандистські, агітаційні, віртуальні, PR-комунікації; - продемонструвати один з етапів підготовки видів ділової комунікації: ділова бесіда, переговори, службова телефонна розмова, дискусія, нарада; - ознайомитися з просторовими нормами ділової комунікації; - підготувати інформаційні повідомлення, презентації та виступи з вказаних

	питань.
8	<p><i>Тема 8. Соціальна комунікація</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - спробувати провести своєрідний «міжкультурний тренінг»; - пояснити поняття «Культурний шок»; - використовуючи методи дослідження комунікації, розробити власну міжкультурну програму; - підготувати інформаційні повідомлення, презентації та виступи з вказаних питань.
9	<p><i>Тема 9. Глобальна комунікація</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - еволюція стратегій кібербезпеки США; - комунікація науки з суспільством як фактор підвищення конкурентоспроможності та безпеки держави; - висвітлення глобальної фінансово-економічної кризи національними медіа; - агресивні стратегії в антикризовій боротьбі; - супутникові новини – новий етап глобальної комунікації; - національна ідентичність і глобальна культура; - головні актори глобальної комунікації; - підготувати інформаційні повідомлення, презентації та виступи з вказаних питань.
10	<p><i>Тема 10. Політична комунікація</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - показати дійство про роль людської індивідуальності у процесі нейтралізації конфліктів; - прописати програму кандидата на посаду ректора/декана, президента/мера; - записати промову, що змінить світ; - підготувати інформаційні повідомлення, презентації та виступи з вказаних питань.
11	<p><i>Тема 11. Конфлікт у системі комунікації. Міжкультурні конфлікти та шляхи їх подолання</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - визначити природу міжкультурних нерозумінь й конфліктів і засоби виходу з них; - проаналізувати методи й прийоми досягнення позитивного результату міжкультурної взаємодії; - продемонструвати методику та навички попередження й усунення міжкультурних конфліктів; - пояснити психологію міжкультурного конфлікту; - розробити модель ескалації міжкультурного конфлікту; - продемонструвати динаміку міжкультурних конфліктів; - проаналізувати соціальнопсихологічні зміни учасників конфлікту (феномен групової згуртованості, внутрішньогруповий фаворитизм, феномен «дзеркального відображення», посилення етнічної ідентичності); - дослідити сучасні пояснювальні моделі виникнення міжкультурного конфлікту; - описати раціонально-інтуїтивну модель оволодіння конфліктною ситуацією; - розробити власну стратегію і тактику ведення переговорів щодо розв'язання міжкультурних конфліктів; - охарактеризувати особистісні та національно-культурні особливості протікання переговорів щодо розв'язання конфліктів; - описати соціально-психологічний тренінг як спосіб врегулювання міжкультурного конфлікту; - визначити аттракцію в міжкультурній комунікації;

	<ul style="list-style-type: none"> - визначити атрибуцію та її роль в міжкультурному спілкуванні; - описати зміну стереотипів: підсвідомий та усвідомлений вплив; - навести приклади гіпотези контакту (як безпосереднє спілкування змінює відносини між членами різних груп); - зазначити проблеми міжкультурної комунікації в Україні; - проаналізувати промови видатних діячів (різних сфер), які мали/мають світове значення; - описати поняття комунікативної компетенції; - охарактеризувати поняття і сутність толерантності; - описати толерантність як результат міжкультурної комунікації; - визначити інтолерантність; - описати міжкультурну компетенцію в міжкультурній комунікації, її рівні, засоби підвищення; - розглянути практичні рекомендації К.Ситарама й Р.Когделла щодо підвищення результативності міжкультурної комунікації; - розглянути соціально-психологічний тренінг як спосіб врегулювання міжкультурного конфліктів; - навести приклади успішної/неуспішної міжкультурної комунікації з різних сфер життя: політика, міжнародні відносини, мистецтво тощо; <p>підготувати інформаційні повідомлення, презентації та виступи з вказаних питань.</p>
12	Підготовка до контрольної роботи, що передбачена навчальним планом

Індивідуальне завдання:

Тематика рефератів (виступів/дебатів) з дисципліни

«Теорія та практика комунікацій»

1. Фактори успішної та неуспішної комунікації
2. Розвиток поняття «комунікація» з античності до наших днів.
3. Інформаційні революції
4. Традиції, що вплинули на розвиток теорії комунікації
5. Наукові підходи до вивчення комунікації.
6. Герменевтика. Гомілетика. Неориторика
7. Теорія аргументації
8. Комунікативістика / комунікологія
9. Природа і структура комунікативного процесу
10. Модель комунікації як трансмісії
11. Моделі комунікації ритуалу, привернення уваги та рецепції
12. Ефекти комунікації. Закони комунікації
13. Функції та роль комунікації у суспільстві
14. Природні та штучні комунікативні системи
15. Загальнонаукові та спеціально-наукові методи вивчення комунікації
16. Дискурс у сфері публік рілейшенз, рекламний дискурс
17. Політичний дискурс.
18. Неофіційний, неправдивий, лайливий, етикетний дискурси
19. Особливості вербальної комунікації. Усні вербальні комунікації.
20. Структура публічного виступу та рекомендації для представлення промови. Види промов
21. Комунікації з використанням письмової мови
22. Спічрайтинг
23. Походження невербальної комунікації, її взаємозв'язок із вербальною комунікацією
24. Оптико-кінетичні комунікації: жестикуляція, міміка, пантоміміка
25. Фонаційні та графічні засоби невербальної комунікації
26. Ситуативні змінні невербальної комунікації, проксеміка
27. Специфіка масової комунікації
28. Мас-медійні та рекламні комунікації
29. Політичні, пропагандистські, агітаційні комунікації
30. Віртуальні та PR-комунікації
31. Ділова бесіда. Дискусія. Нарада
32. Просторові норми ділової комунікації. Переговори, службова телефонна розмова
Макро- та мікро-рівні міжкультурної комунікації
33. Культурний шок, його протікання. Процес адаптації в іноземній культурі
34. Специфіка міжнародної комунікації

35. Медіа-дипломатія. Міжнародні зв'язки з громадськістю
36. Віртуальна дипломатія
37. Історичне коріння публічної сфери
38. Комунікаційна політика
39. Експансія медіа-імперій
40. Комунікація науки з суспільством як фактор підвищення конкурентоспроможності та безпеки держави
41. Еволюція стратегій кібербезпеки США
42. Соціальні мережі та кібербезпека індивіда
43. Виклики та загрози глобального диджитального розриву

3. Питання, задачі, завдання або кейси для поточного та підсумкового контролю знань і вмінь здобувачів вищої освіти, для контрольних робіт передбачених навчальним планом:

ЗРАЗКИ ПИТАНЬ ДО ПОТОЧНОГО КОНТРОЛЮ

1. У яких аспектах сучасні дослідники розглядають комунікацію?
2. Дайте визначення емпатії.
3. Класифікація комунікації.
4. Назвіть змістові бар'єри.

ЗРАЗОК ПІДСУМКОВОЇ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ З ДИСЦИПЛІНИ

Варіант 1

1. Назвіть історичні етапи розвитку теорій комунікації.
2. Опишіть модель Юрія Лотмана
3. Визначте основні підходи до розуміння агітації.
4. Охарактеризуйте структуру особистості за К. К. Платоновим.
5. Опишіть функції політичної символіки.

4. Завдання семестрового екзамену:

1. Дайте визначення поняття «комунікація» (не менше трьох).
2. Назвіть види масової комунікації. Охарактеризуйте масмедійні комунікації.
3. Назвіть методи і опишіть функції теорії комунікації.
4. Назвіть ознаки маси. Поясніть явище масифікації.
5. Назвіть складові процесу комунікації. Поясніть комунікацію як об'єкт дослідження.
6. Назвіть типи комунікантів у масовій комунікації. Опишіть агітатора та журналіста.
7. Опишіть вирішення комунікативних проблем в організації.
8. Опишіть ділове спілкування підлеглих із керівником.
9. Опишіть ділове спілкування у колективі між співробітниками.
10. Опишіть діяльність іміджмейкера, PR-менеджера, педагога, політика,

- прес-секретаря з точки зору комунікації: спільне та відмінне.
11. Опишіть закони і категорії теорії комунікації.
  12. Опишіть засоби комунікації: засоби мовного коду як вербальні компоненти і елементи комунікативного коду, які мають немовну (тобто знакову) природу.
  13. Опишіть знакову теорію: семіотика; семіотичні принципи комунікативної діяльності.
  14. Опишіть комунікативні революції. Історичні етапи розвитку комунікації.
  15. Опишіть масові настрої, суспільну думку.
  16. Опишіть письмову мовленнєву комунікацію.
  17. Опишіть посткомунікативні процеси, використання їх в різноманітних ситуаціях.
  18. Опишіть роль знакових систем у людському житті і комунікативній діяльності.
  19. Опишіть рольові функції учасника групи.
  20. Опишіть стандартні ситуації ділових комунікацій: вітання, прощання, звернення до незнайомої людини, привернення до себе уваги, знайомство без посередника, запрошення, вибачення, прохання, наказ, порада.
  21. Опишіть стандартні ситуації ділових комунікацій: пропозиція, згода, відмова, побажання, тост, подяка, розрада, співчуття.
  22. Опишіть стандартні ситуації ділових комунікацій: схвалення, комплімент, зауваження, докір, висловлення сумніву, висловлення власного погляду.
  23. Опишіть форми колективного вирішення ділових проблем: ділові наради, ділові переговори, збори як форма прийняття колективного рішення, дискусія.
  24. Охарактеризуйте PR-комунікації.
  25. Охарактеризуйте агітаційну комунікацію.
  26. Охарактеризуйте види усномовленнєвої комунікації.
  27. Охарактеризуйте ділове спілкування керівника із підлеглими.
  28. Охарактеризуйте ЗМІ. Специфіка преси, радіо й телебачення як засобів масової комунікації. Інтернет у масовій комунікації.
  29. Охарактеризуйте комунікативні стратегії й тактики.
  30. Охарактеризуйте комунікативну стратегію та комунікативний процес.
  31. Охарактеризуйте масову аудиторію.
  32. Охарактеризуйте масову свідомість, масову поведінку.
  33. Охарактеризуйте натовп і публіку. Настрої, думки, свідомість і поведінка мас.
  34. Охарактеризуйте пропагандистську комунікацію.
  35. Охарактеризуйте рекламну комунікацію.
  36. Охарактеризуйте: круглий стіл; «мозковий штурм»; презентацію.
  37. Поняття групової (колективної) комунікації. Структура та характеристики групи.

Приклад тестових запитань для проведення підсумкового контролю
Варіант 1.

1. Спільним в біологічній і соціальній комунікації є:

- а) інтерсуб'єктивність;
- б) діяльнісний характер;
- в) цілі комунікації.

Який пункт в цьому списку зайвий?

2. Невербальні повідомлення можуть бути закодовані за допомогою:

- а) виразних рухів тіла;
- б) звукового оформлення мовлення (висота, гучність, швидкість, ритмічність і т. д.) ;
- в) певним чином організованого простору;
- г) використання матеріальних предметів, що мають символічне значення.

3. З яким твердженням Ви згодні:

- а) До вербальних засобів комунікації відносяться усна і письмова мова.
- б) До вербальних засобів комунікації відносяться усна і письмова мова. говоріння, читання.
- в) До вербальних засобів комунікації відносяться усна мова і говоріння.

4. У кожного комуніканта виробляється свій власний комунікативний стиль. Який пункт у цьому списку зайвий?

- а) домінантний;
- б) демократичний;
- в) аргументативний;
- г) привабливий;
- г) спокійний;
- д) уважний;
- е) відкритий.

5. Яких бар'єрів при передачі інформації не виникає:

- а) технічних;
- б) психологічних;
- в) гуманітарних;
- г) психофізіологічних;
- г) мовних;
- д) соціальних;
- е) культурно-національних.